

Η διδασκαλία της βιώσιμης αρχιτεκτονικής σε μη βιώσιμες κοινωνίες

Θάνος Ν. Στασινόπουλος

Αρχιτέκτων Μηχανικός, Δρ ΕΜΠ, AAGradDipl.

Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Στην εποχή του διογκούμενου καταναλωτισμού και της διαρκούς ανάπτυξης, το πνεύμα της βιωσιμότητας ηχεί κάπως παράφωνα. Όμως έχει καταφέρει να διεισδύσει σε αρκετές σχολές αρχιτεκτονικής σαν αναπόφευκτη ανταπόκριση στην αύξουσα ανησυχία για το περιβάλλον. Η εκπαίδευση της βιώσιμης αρχιτεκτονικής, όντας ακόμη σε βρεφικό στάδιο, συναντά ποικίλα εμπόδια όπως η ασαφής ταυτότητα και στόχοι της, η αδράνεια και περιορισμένη εμπειρία του ακαδημαϊκού χώρου, ο κοινωνικός κομφορμισμός, καθώς και η έλλειψη ελκυστικών παραδειγμάτων που να αντισταθμίσουν τις σειρήνες του μη βιώσιμου τρόπου ζωής.

Η παρούσα εργασία εξετάζει αυτά τα εμπόδια, καταλήγοντας στο ότι η βιώσιμη αρχιτεκτονική επιβάλλει ανασύνταξη του προγράμματος σπουδών, τεχνική & κοινωνική εγρήγορση των επαγγελματιών, και πάνω απ' όλα μια ευρεία αναθεώρηση των κοινωνικών προτεραιοτήτων.

εισαγωγή

Πέρασαν 12 χρόνια από τότε που η UIA παρουσίασε την *Διακήρυξη της Αλληλεξάρτησης για ένα Βιώσιμο Μέλλον* [1] όπου υποδεικνύει ότι οι αρχιτέκτονες θα πρέπει να στοχεύουν «στην επίτευξη οικολογικής βιωσιμότητας στο περιορισμένο χρονικό διάστημα που έχουμε στη διάθεσή μας». Και πέρασαν 9 χρόνια από την έκδοση της *Χάρτας για την Αρχιτεκτονική Εκπαίδευση* της UIA σε συνεργασία με την UNESCO [2] η οποία συγκαταλέγει στις εκπαιδευτικές επιδιώξεις «μια οικολογικά εξισορροπημένη και βιώσιμη ανάπτυξη του δομικού περιβάλλοντος».

Από τότε πολλές σχολές έχουν εισαγάγει ή ενισχύσει μαθήματα για τεχνικές πτυχές της βιωσιμότητας, όπως τον *ένεργειακό σχεδιασμό* ή την *βιοκλιματική αρχιτεκτονική*.

Η μέχρι τώρα ένταξη της βιωσιμότητας στις αρχιτεκτονικές σχολές έχει αποτελέσει αντικείμενο αρκετών διερευνήσεων. Οι περισσότερες συγκλίνουν σε δύο συμπεράσματα:

- πρώτον, ότι λίγες σχολές έχουν αντιμετωπίσει το θέμα με συγκροτημένο τρόπο, υπογραμμίζοντας «το χαμηλό επίπεδο της ενσωμάτωσης των αρχών του βιώσιμου σχεδιασμού στο κανονικό πρόγραμμα σπουδών» και διαπιστώνοντας ότι «η περιβαλλοντική αρχιτεκτονική εκπαίδευση γίνεται σε περιστασιακή βάση, ...αποσπασματική και ανεπαρκής» [3].

- δεύτερον, ότι ο βιώσιμος σχεδιασμός απαιτεί εκπαιδευτικές μεθόδους εντελώς διαφορετικές από τις καθιερωμένες εδώ και δεκαετίες -βλέπε π.χ. [4], [5] ή [6].

Σε όσους γνωρίζουν από κοντά τις αρχιτεκτονικές αίθουσες διδασκαλίας, παρατηρήσεις σαν αυτές δεν προκαλούν έκπληξη. Αυτό που πραγματικά προκαλεί έκπληξη είναι το γεγονός ότι η περιβαλλοντική κρίση και οι διαφανόμενες επιπτώσεις της παραμένουν ένα περιθωριακό θέμα στα ακαδημαϊκά ενδιαφέροντα σχολών που υποτίθεται ότι ασχολούνται με το περιβάλλον -ίσως επειδή οι κρίσεις δεν είναι ένα ελκυστικό θέμα στην ξένοιαστη εποχή μας. Έτσι, αυτοί που θα πρέπει να αντιμετωπίσουν την επερχόμενη κρίση στο εγγύς μέλλον έχουν ανεπαρκή προετοιμασία.

Παρόλα αυτά, η ακαδημαϊκή κοινότητα αναγνωρίζει ευρέως την ανάγκη εισαγωγής του βιώσιμου σχεδιασμού. Ένα εύγλωττο παράδειγμα είναι μια έρευνα μεταξύ διδασκόντων αρχιτεκτονικής σε περισσότερες από 30 ευρωπαϊκές χώρες το 2001 [7], όπου «σχεδόν το 90% όσων απάντησαν ψηφίζουν για μια δραστική στροφή από την τρέχουσα μικρή σε μεγαλύτερη ενσωμάτωση της *Βιώσιμης Ανάπτυξης* στη μελλοντική αρχιτεκτονική εκπαίδευση». Σύμφωνα με την έρευνα, «μόνο 19% θεωρεί ότι αυτό το θέμα αντιμετωπίζεται ήδη κατά επαρκή τρόπο, ενώ το 83% πιστεύει ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί σε πιο μεγάλο βαθμό στην αρχιτεκτονική εκπαίδευση», αναγνωρίζοντας ως «θέμα ζωτικής σημασίας» την «ενσωμάτωση θεμάτων βιωσιμότητας σε όλα τα συνθετικά μαθήματα (όχι ως πρόσθετο μάθημα επιλογής)».

Παρά αυτή την ομοφωνία, είναι μακρύς ο δρόμος για την πλήρη ενσωμάτωση του βιώσιμου σχεδιασμού στην αρχιτεκτονική παιδεία. Τα αίτια είναι ποικίλα, μέσα και έξω από την ακαδημαϊκή περίμετρο:

ακαδημαϊκά εμπόδια

• περιθωριακός χαρακτήρας

Στις περισσότερες σχολές που δείχνουν ενδιαφέρον για το περιβάλλον, τα σχετικά θέματα περιορίζονται συνήθως σε μαθήματα επιλογής, ανεξάρτητα από τα συνθετικά μαθήματα. Αυτό προκαλεί μια *περιθωριακή* αντίληψη για την βιωσιμότητα, εκτοπίζοντας τις αρχές της από τα κύρια συνθετικά θέματα στην περιφέρεια της αρχιτεκτονικής μάθησης. Έτσι δεν δίνεται η ευκαιρία για την εισαγωγή βιώσιμων στοιχείων στην κύρια συνθετική θεματολογία.

• αριθμητική προσέγγιση

Σε πολλές περιπτώσεις η έμφαση δίνεται σε ποσοτικά παρά σε ποιοτικά θέματα. Έτσι, οι υπολογισμοί επικιάζουν τον σχεδιασμό, και οι σπουδαστές τείνουν να συνδέσουν τα θέματα βιωσιμότητας με την ποσοτική απόδοση και μόνο, αποκομμένη από άλλα στοιχεία όπως άνεση, πρώτες ύλες ή κοινωνική ηθική. Για τον λόγο αυτό, τα μαθήματα που αναφέρονται στη βιωσιμότητα

θεωρούνται παρόμοια με εκείνα που καλύπτουν τεχνικά θέματα όπως π.χ. Δομική Μηχανική ή Σχεδιασμός Η/Μ Εγκαταστάσεων, όχι όμως 'πραγματική' αρχιτεκτονική.

- *η παλαιά φρουρά*

Ο βιώσιμος σχεδιασμός είναι ένα μάλλον νέο αντικείμενο, σχετικά άγνωστο στην παλαιά φρουρά που διευθύνει τις σχολές. Οι περισσότεροι διδάσκοντες έχουν περιορισμένη ή και ανύπαρκτη εκπαίδευση στο παρελθόν, ενώ η πρακτική εμπειρία είναι ακόμη πιο σπάνια. Κατά συνέπεια, η «έλλειψη σημασίας για τον βιώσιμο σχεδιασμό εκ μέρους πολλών διδασκόντων αρχιτεκτονικής» [3] δεν είναι περίεργη. Έτσι είναι δύσκολη η εισαγωγή 'σκοτεινών', 'αδιάφορων' ή 'άχρηστων' νέων αντικειμένων στο πρόγραμμα σπουδών, ειδικά λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο βιώσιμος σχεδιασμός αντιβαίνει στην κυρίαρχη καλλιτεχνική αντίληψη της αρχιτεκτονικής.

- *ολιστικός έναντι αποσπασματικού*

Ο βιώσιμος σχεδιασμός είναι μια σύνθετη αρχιτεκτονική διεργασία που ενσωματώνει ποικίλες γνωστικές περιοχές και απαιτεί την συνεργασία διαφορετικών ειδικοτήτων. Συνεπώς η διδασκαλία του διαφέρει από την συμβατική γραμμική αντιμετώπιση όπου οι επιμέρους τεχνικές αρμοδιότητες διαιρούνται σε ξεχωριστούς τομείς έχοντας σπάνια την δυνατότητα σύμπραξης σε κοινά έργα κατά σφαιρικό τρόπο. Επιπλέον, «*η βιώσιμη αρχιτεκτονική είναι ένα σύνθετο θέμα που πρέπει να απλώνεται σε ολόκληρο το πρόγραμμα σπουδών*» [3], όχι μόνο σε μερικές σποραδικές ασκήσεις.

- *η παράδοση της Beaux Arts*

Οι συνθετικές ασκήσεις είναι συχνά αποκομμένες από την γήινη πραγματικότητα σαν να αναφέρονται σε κάποιο διαστημικό σταθμό, σπάνια συσχετισμένες ουσιαστικά με την φύση ή την κοινωνία. Η κοινωνική ηθική ή η περιβαλλοντική συνείδηση δεν είναι μέρος του προγράμματος, περιορίζοντας έτσι την εκπαίδευση των αρχιτεκτόνων κυρίως σε τεχνικές δεξιότητες με κύρια έμφαση στην αισθητική. «*Αν ένας σπουδαστής αρχιτεκτονικής ταξίδευε ξαφνικά σε πολλές από τις αρχιτεκτονικές σχολές μας από το Παρίσι του 1900, θα αισθανόταν σαν στο σπίτι του*» [5].

- «*μα ποια κρίση;*»

Η περιβαλλοντική κρίση προβάλλεται επανειλημμένα από τα μέσα ενημέρωσης αλλά κατά περιεργό τρόπο σπάνια περιλαμβάνεται στα ακαδημαϊκά ενδιαφέροντα. Υπάρχει ελλιπής ενημέρωση για την σχέση του κτιριακού και αστικού σχεδιασμού με ζωτικά περιβαλλοντικά ζητήματα όπως οι ελλείψεις ενέργειας & νερού, η ρύπανση της ατμόσφαιρας & του υπεδάφους, η αστική θερμονησίδα & το οικολογικό αποτύπωμα, ή η εξάντληση των πρώτων υλών. Και φυσικά τέτοια θέματα απουσιάζουν από τις συνθετικές ασκήσεις ή την συνήθη εργασία των σπουδαστών.

- *ελλιπής υποστήριξη*

Επιπλέον, υπάρχει ανεπαρκής υποστήριξη από τεχνικά μαθήματα όπως Δομική Φυσική ή Περιβαλλοντική Τεχνολογία, τα οποία θα μπορούσαν να ενισχύσουν ασκήσεις βιώσιμου σχεδιασμού. Όταν οι σπουδαστές δεν κατα-

νοούν την δυναμική σχέση μεταξύ της κατασκευής, των περιβαλλοντικών συνθηκών και του χρήστη, δεν είναι εύκολο να ξεχωρίσουν, για παράδειγμα, «*το κτίριο μέσα στο τοπίο*» από «*το κτίριο σε αλληλεπίδραση με το τοπίο*» [8].

έξω από την τάξη

Η εισαγωγή της βιωσιμότητας στις αρχιτεκτονικές σχολές συναντά πρόσθετες δυσκολίες που προέρχονται έξω από τα ακαδημαϊκά τείχη:

- *ασαφής ταυτότητα*

Ο βιώσιμος σχεδιασμός δεν έχει αποκτήσει ακόμη μια σαφή ταυτότητα:

- Είναι άραγε μια κατασκευαστική *τεχνική*, ένα μίγμα αρχιτεκτονικής και τεχνολογίας που μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιοδήποτε αρχιτεκτονικό έργο όπως ας πούμε η πυρασφάλεια ή η αντισεισμική προστασία;
- Είναι μια ακόμη αρχιτεκτονική *μόδα*, ίσως με περισσότερο σεβασμό στο περιβάλλον από τις άλλες, με τα δικά της οπτικά χαρακτηριστικά όπως ηλιακούς συλλέκτες, θερμοκήπια ή πράσινες ετικέτες;
- Ή μήπως είναι μια διαφορετική συνθετική *νοοτροπία*, όπου η φύση και η κοινωνία, το σήμερα και το αύριο είναι ισότιμες παράμετροι στη συνθετική διαδικασία;

- *συγκεχυμένες έννοιες*

Η οικογένεια του βιώσιμου σχεδιασμού περιλαμβάνει επιμέρους παραλλαγές όπως *ενεργειακός*, *βιοκλιματικός*, *ηλιακός*, *οικολογικός*, ή *πράσινος*, που όλες μπορούν να εφαρμοστούν κατά μη βιώσιμο τρόπο. Για παράδειγμα, ένα κτίριο μπορεί να εξοικονομεί ενέργεια με μη οικολογικά υλικά, οι βιοκλιματικοί ουρανοξύστες χρησιμοποιούν περισσότερες πρώτες ύλες από την χαμηλή δόμηση, ενώ ο βιώσιμος χαρακτήρας μιας μεγάλης 'πράσινης' βίλας με δύο μόνο ενοίκους είναι αμφίβολος. Είναι σαφές ότι ο σφαιρικά βιώσιμος σχεδιασμός αποτελεί μια πολύπλευρη διεργασία που απαιτεί μια ολιστική επίγνωση σε ευρεία σειρά θεμάτων, τεχνικών αλλά και κοινωνικών: «*Παρόλο που υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον και περιέργεια για το αντικείμενο, κανείς δεν θα έλεγε ότι είναι εύκολο να το μάθεις ή να το εφαρμόσεις στην πράξη*» [4].

- *ο μαγικός αυλός*

Η αρχιτεκτονική *'haut couture'* της εποχής μας προωθεί θέματα που μάλλον απέχουν πολύ από την βιωσιμότητα. Έτσι η φρόνηση και το μέτρο έχουν εκτοπιστεί από τις κύριες αρχιτεκτονικές αξίες. Με δεδομένο ότι ανέκαθεν η αρχιτεκτονική μαθαίνεται μέσω παραδειγμάτων, πολλοί σπουδαστές –όπως και πολλοί επαγγελματίες– αναπαράγουν τα φανταχτερά έργα των μεγάλων μαίτρ, επιδιώκοντας πάνω απ' όλα την οπτική πρωτοτυπία και το στυλ. Τα αρχιτεκτονικά φιγουρίνια σπάνια αναφέρονται στα μη βιώσιμα στοιχεία των διάσημων έργων γιατί αυτό θα έβλαπτε το 'εμπόρευσμά' τους. Έτσι η προσοχή στρέφεται συχνά σε ιδέες 2 διαστάσεων αντί για τον 3διάστατο χώρο ή την 4διάστατη φύση, και οι κούφιος εντυπώσεις μετρούν περισσότερο από τις υλικές και κοινωνικές πτυχές του δομημένου χώρου. Όσο η μόδα επισκιάζει την ύλη και τον χρόνο, τόσο απομακρύνεται η βιωσιμότητα.

- *το ζήτημα της αισθητικής*

Οι σπουδαστές είναι οι τελευταίοι που ευθύνονται γι' αυτό. Σύμφωνα με τα καθιερωμένα αισθητικά πρότυπα, δεν υπάρχουν και πολλά βιώσιμα παραδείγματα αρκετά ελκυστικά ώστε να εμπνέουν τους σπουδαστές. Αντίθετα, ακούγεται συχνά η άποψη ότι τα βιώσιμα κτίρια είναι απωθητικά από τη φύση τους, λες και όλα τα άλλα είδη αρχιτεκτονικής επιδεικνύουν μόνο καλά παραδείγματα.

- *είναι ακριβή η βιωσιμότητα;*

Μια άλλη άποψη που επαναλαμβάνεται είναι ότι «*τα περιβαλλοντικά κτίρια κοστίζουν περισσότερο*». Εδώ η βάση σύγκρισης είναι μάλλον ασαφής, ξεχνώντας την διάκριση μεταξύ του κατασκευαστικού και του λειτουργικού κόστους, ή το γεγονός ότι «*η προσθήκη βιώσιμων κριτηρίων σε μετέπειτα φάση της διαδικασίας σχεδιασμού αντί στην αρχική είναι η αιτία κάθε πρόσθετης δαπάνης*» [4]. Αλλά ακόμη και αν αληθεύει το 'πρόσθετο κόστος', άλλο τόσο αληθεύει ότι οι πελάτες είναι συχνά πρόθυμοι να πληρώσουν περισσότερο π.χ. για διακοσμητικά στοιχεία όχι όμως για ένα πιο αποτελεσματικό λέβητα.

τα κοινωνικά πλαίσια

Ο βιώσιμος σχεδιασμός δεν είναι μια θεωρητική αρχιτεκτονική άσκηση. Αναφέρεται στον δομημένο χώρο και επομένως δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την κοινωνική αποδοχή. Η αρχιτεκτονική ανέκαθεν απηχούσε τις κυρίαρχες κοινωνικές αξίες και δυνάμεις, και γι' αυτό το καίριο ερώτημα είναι κατά πόσο υπάρχει σήμερα η δυνατότητα αλλαγής στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο: «*Για να μετατραπεί αυτή η δραστηριότητα από μοναχική αντικατοπτριστική εξέγερση σε κοινή πρακτική απαιτείται μόνο μια κρίσιμη μάζα ατόμων που να την αποδέχονται ως βάση τεχνικής ή πολιτιστικής υπεροχής*» [9]. Υπάρχουν ενδείξεις που εμπνέουν κάποια αισιοδοξία, αλλά οι συνολικές κοινωνικές τάσεις φαίνονται μάλλον σκοτεινές για την διάδοση του βιώσιμου σχεδιασμού:

- *κόντρα στο ρεύμα*

Στην εποχή του «*καταναλώνω άρα υπάρχω*», ο βιώσιμος σχεδιασμός μοιάζει παράφρωνος καθώς ο ξένοιαστος καταναλωτισμός αμβλύνει τα κίνητρα για αυτοσυγκράτηση. Οι πελάτες που απαιτούν φανταχτερά ενεργοβόρα κτίρια έχουν μεγαλύτερη απήχηση από εκείνους που ζητούν πιο ορθολογικές λύσεις. Ποια σχολή μπορεί να εκπαιδεύει τους σπουδαστές της για το μέλλον όταν οι κοινωνία κοιτάζει σε άλλη κατεύθυνση;

- *ανυπαρξία μέλλοντος*

Σχεδόν πριν ένα αιώνα, ο Μοντερνισμός διακήρυξε ριζοσπαστικές προτάσεις, ενσωματώνοντας τεχνικά και κοινωνικά ζητήματα μαζί με μια σαφή αισθητική διάλεκτο. Σήμερα, καθώς ο 'διεθνισμός' αντικαταστάθηκε από την 'παγκοσμιοποίηση' και οι 'πολίτες' από 'καταναλωτές', τα περισσότερα προϊόντα του μετα-Μοντέρνου σουπερμάρκετ έχουν βραχείες ημερομηνίες λήξης. Πολλά από τα τρέχοντα αρχιτεκτονικά υποδείγματα βρίσκονται μεταξύ show business και εικονικής πραγματικότητας, και υπάρχει μια έλλειψη ρεαλιστικών προτάσεων που να προσφέρουν μια ελκυστική προοπτική για την μελλοντική κοινωνία και την αρχιτεκτονική γλώσσα της. Η βιωσιμότητα έχει τα απαραίτητα συστατικά και σκεπτικό

για να αποτελέσει την βάση τέτοιων ιδεών, αλλά της λείπει ακόμη μια στιβαρή φωνή –και ένα ευήκοο ακροατήριο.

- *το σύνδρομο της στρουθοκαμήλου*

Η αδιαφορία για το μέλλον και η απόρριψη βιώσιμων προτάσεων μπορεί ίσως να βρει εξήγηση: Οι ανησυχητικές τάσεις είναι ολοφάνερές όσο και αν τα προβλήματα καλύπτονται κάτω από το χαλί τύπου 'άρτος & θεάματα'. Τα αλληπάλληλα άσχημα νέα για τους περιβαλλοντικούς κινδύνους που προκαλεί η ανθρώπινη δραστηριότητα οδηγούν στην άρνηση των γεγονότων και την αντικατάσταση του οδυνηρού ρεαλισμού από την αβάσιμη αισιοδοξία. Κανείς δεν συμπαθεί τις Κασσάνδρες, και η βιώσιμη αρχιτεκτονική ταυτίζεται με τις προειδοποιήσεις τους.

- *το τίμημα της βιωσιμότητας*

Οι άνθρωπινες επιπτώσεις στο περιβάλλον εξαρτώνται (α) από το μέγεθος του πληθυσμού, (β) την κατά κεφαλή κατανάλωση, και (γ) τις πρώτες ύλες & απόβλητα ανά μονάδα κατανάλωσης. Συνεπώς αυτοί οι τρεις παράγοντες πρέπει να μειωθούν αν θέλουμε να πετύχουμε μια βιώσιμη ισορροπία μεταξύ ανθρώπου και φύσης. Μέχρι τώρα εστιάζουμε κυρίως στην μείωση του τρίτου μόνο, και αυτό με περιορισμένη επιτυχία. Η ελάττωση των άλλων δύο συνεπάγεται σκληρά μέτρα που κανείς δεν θέλει να αντιμετωπίσει. Κι εδώ οι βιώσιμες προτάσεις είναι οδυνηρές υπομνήσεις μιας σκοτεινής προοπτικής.

η αντιμετώπιση του λήθαργου

Επομένως, έστω και αν οι αρχιτεκτονικές σχολές καταφέρουν να ξεπεράσουν τις δυσχέρειές τους και να ενσωματώσουν σταθερά την βιωσιμότητα στο πρόγραμμα σπουδών, υπάρχει ακόμη το καίριο θέμα της κοινωνικής αποδοχής. Οι 'πράσινοι' αρχιτέκτονες χρειάζονται 'πράσινους' πελάτες, αλλιώς οι ικανότητές τους είναι άχρηστες.

Άνθρωποι που υφίστανται πλύση εγκεφάλου για να καταναλώνουν δεν μπορούν να εκτιμήσουν μια αρχιτεκτονική που ζητά και σπαταλά λιγότερα προσφέροντας περισσότερα. Όσο τα επικοινωνιακά τεχνάσματα είναι ένα πανίσχυρο πολιτικό εργαλείο στην υπηρεσία του σημερινού status quo, θα είναι δύσκολο για τον βιώσιμο σχεδιασμό να δώσει πιο ουσιαστικά πρακτικά αποτελέσματα απ' όσο οι εκστρατείες τύπου 'Live Aid' ή 'Make Poverty History'.

Είναι αλήθεια ότι οι άνθρωποι αλλάζουν την άποψή τους για την αναγκαιότητα της βιωσιμότητας, όμως είναι αβέβαιο σε τι βαθμό είναι έτοιμοι να αποδεχτούν τις συνέπειες και να αλλάξουν αντίστοιχα και τον τρόπο ζωής τους. Αλλά ο ρυθμός αυτής της αλλαγής μπορεί να αποδειχτεί πιο αργός από εκείνο της περιβαλλοντικής κρίσης, και κανείς δεν ξέρει αν η κατάρρευση επέλθει βαθμιαία -σαν μακρόχρονη αρρώστια- ή ξαφνικά -σαν έμφραγμα- χωρίς αρκετό χρόνο για ομαλή αντίδραση.

Συνεπώς δεν αρκεί μόνο η ένταξη του βιώσιμου σχεδιασμού στα πανεπιστήμια ή η βελτίωση της απόδοσης των βιώσιμων κτιρίων. Παράλληλα με αυτές τις επείγουσες επιδιώξεις, είναι εξίσου σημαντική η ενημέρωση του κοινού για τις αρετές της βιωσιμότητας και τους κινδύνους της τρέχουσας αρχιτεκτονικής.

Οι αρχιτέκτονες είναι εκείνοι που διαμορφώνουν το σκηνικό της συλλογικής και ιδιωτικής ζωής μας. Έχουν λοιπόν το καθήκον να κάνουν αυτό όχι μόνο με κοινωνική υπευθυνότητα αλλά και με σεβασμό για τον πολύτιμο βίοτόπο μας, τον πλανήτη Γη.

συμπεράσματα

Η βιωσιμότητα είναι μια αύξουσα αναγκαιότητα που πρέπει να επηρεάσει ευρύτατα τις κοινωνικές προτεραιότητες και επιδιώξεις μας, ξεκινώντας με την αποδοχή των γεγονότων και στη συνέχεια αναγνωρίζοντας ότι πρόκειται περισσότερο για ένα κοινωνικο-πολιτικό παρά τεχνικό ζήτημα που απαιτεί μια βαθιά αλλαγή νοοτροπίας.

Από αυτή την άποψη, η βιώσιμη αρχιτεκτονική δεν είναι μια ακόμη μόδα, μια τεχνική για εξοικονόμηση χρημάτων, ή ένας τρόπος να μειώσουμε τις οικολογικές τύψεις μας. Είναι περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο μια επιτακτική ανάγκη ανταπόκρισης στις ανθρωπογενείς περιβαλλοντικές απειλές.

Μέχρι τώρα ήταν δυσχερές η ουσιαστική τροποποίηση του αρχιτεκτονικού προγράμματος σπουδών λόγω της ακαδημαϊκής αδράνειας, όμως οι σχολές πρέπει να αντιληφθούν την επερχόμενη πραγματικότητα για να αλλάξουν τους διδακτικούς στόχους και μεθόδους ώστε να εντάξουν το πνεύμα της βιωσιμότητας στην συνθετική νοοτροπία των αρχιτεκτόνων του μέλλοντος.

Αυτό είναι δύσκολος στόχος καθώς αυξάνεται ο καταναλωτικός εθισμός της κοινωνίας μας, όμως υπάρχει άραγε άλλη διέξοδος; Ή μήπως πιστεύουμε στ' αλήθεια ότι μετά από μια γενιά θα συνεχίζουμε να χτίζουμε όπως σήμερα;

«Η αρχιτεκτονική είναι ένα ολιστικό επάγγελμα που συνδυάζει τις τέχνες και την επιστήμη με τις κοινωνικές προτεραιότητες. Αυτός ο ορισμός είναι αναγκαίο να επανεπενταχθεί στις σχολές αρχιτεκτονικής μέσω του ολιστικού βιώσιμου σχεδιασμού» [8].

παραπομπές

- [1] 'Declaration of Interdependence for a Sustainable Future', UIA/AIA World Congress of Architects, Chicago, 18-21 June 1993 [www.uia-architectes.org/texte/england/2aaf1.html]
- [2] 'Charter For Architectural Education', UIA/UNESCO, 1996 [www.unesco.org/most/uiachart.htm]
- [3] Jong-Jin Kim, Brenda Rigdon and Jonathan Graves, 'Pollution Prevention in Architecture - Introductory Module', College of Architecture and Urban Planning, University of Michigan, 1998 [www.umich.edu/~nppcpub/resources/compendia/ARCHpdfs/ARCHintIntro.pdf]
- [4] David Posada, 'Designing A Way Out Of The Box: Teaching Sustainable Design With Technology', National Solar Energy Conference, Portland, Oregon, 2004 [www.sbse.org/awards/docs/2004/214P.pdf]
- [5] Tony Brown, 'Education for Sustainability: An operational model for teaching sustainable design', Second Nature conference, "How Can The Architect Contribute To A Sustainable World", August 24-26, 2001, Racine, Wisconsin [www.ecosainstitute.org/philosophy.htm]
- [6] California Polytechnic State University 'Foundations for Sustainable Environmental Design Education Curriculum' [<http://www.calpoly.edu/~sede/topics.html>]
- [7] European Association for Architectural Education (EAAE), & European Cement Association (CEMBUREAU), 'The Educational Community's Views of Challenges in Architectural Education', 8 November 2001 [www.eaae.be/eaee/Publications/cembureau/report121101.pdf]
- [8] Report of the UK Sustainability Special Interest Group on behalf of the Centre for Education in the Built Environment, May 2003 [www.cebe.heacademy.ac.uk/learning/sig/pdfs/report.pdf]
- [9] Society of Building Science Educators News, Spring 2002 [www.vuw.ac.nz/architecture/sbse/spring_02/NewsSp02.pdf].

